

כניסת שבת: 18:41
צאת שבת: 19:38
רבנו תם: 20:13

לקבלת העלון במייל:
sagifrenkel@gmail.
com
לתגובות והערות:
שגיא 054-6868199

זה השער לה' צדיקים
בואו בו

נצבים - וילך

אתם נצבים היום (כט, ט)

האדמו"ר בעל ה"אמרי אמת" מגור, גדל על ברכי אביו הגדול, בעל ה"שפת אמת". בילדותו, שאל אותו אביו באחד הימים: "אמר לי, אברהם מרדכי'לה, מהי פרשת השבוע?", השיב הילד ללא הסס: "נצבים-וילך", אמר לו ה"שפת אמת": "אינני מבין, הרי יש כאן סתירה. אם 'נצבים' - זה לא 'וילך', ואם 'וילך' - הרי זה לא 'נצבים', הילד לא ידע מה להשיב.

אמר לו ה"שפת אמת": "אני אגיד לך תשובה. מי שניצב על מקומו ולא מתקדם כלל, מי שאינו פועל איזושהי פעולה כדי להתעלות בעבודת ה' ואינו מתחיל בעשיית תשובה - שידע שהקדוש ברוך הוא יעשה לו 'וילך'... כשהוא ירצה להתקרב אל הקדוש ברוך הוא ולעשות תשובה - הוא כבר לא ימצא אותו". אומרת לנו התורה: בעבודת ה' אין הכל או לא כלום. אל תאמר לעצמך: 'כיון שאינני יכול להשיג הכל בבת אחת - חבל להתחיל, אין לי סיכוי'. זו לא גישה נכונה. אמנם אי אפשר להשיג הכל בבת אחת, אבל תתחיל! תתחיל עם משהו, שתהיה לך איזו לחלוחית של מצוה. ואם תתחיל - יהיה לך המשך. אם לא תתחיל - לא תשיג כלום!

לאבד את הנשמה בשביל חתיכת בשר סרוח?

לאחר מלחמת העולם השנייה נסה המשפיע החב"ד המפורסם, רבי מנדל פוטרפס, לברוח מברית המועצות. בעקבות זאת הוא נעצר בידי הסובייטים והוגלה לסיביר, שם שהה במחנה עבודה במשך שמונה שנים. באחד הימים נגש אליו יהודי ואמר לו: "כבוד הרב, אני רוצה ברכה".

אמר לו רבי מנדל: "על מה?", אמר לו: "אגלה לך סוד: במשך תקופה ארוכה חפיתי בור סמוך לגדר, מתחת לאפס של השומרים. הסתרתי אותו. אני רוצה להימלט מהמחנה דרך הבור הזה, אולם אני יודע שתוך חצי דקה הם ישימו לב להיעדרי. אם יתפסו אותי, ירו בי למות. אני מחכה לשעת כושר. בזמן חילופי המשמרות יש רפיון בשמירה, ואני רוצה לנצל את הזמן הזה לבריחה. לכן אני רוצה ברכה, שה' יהיה בעוזי ואצליח להימלט מהמקום, ועד שישימו לב לכך - כבר אהיה רחוק מהאזור והם לא יצליחו לתפס אותי".

אמר לו רבי מנדל: "אני מברך אותך מעומק הלב שה' יהא בעזרך ותצליח לברוח". לקראת שעת חלופי המשמרות נעמד רבי מנדל במרכז המחנה והשקיף מתחת לעבר הגדר הרחוקה, לראות מה יעלה בגורלו של אותו יהודי, האם יצליח להימלט מתחת עיניהם של השומרים.

הגיעה השעה. המשמרות התחלפו והיהודי נכנס לפעולה. הוא השתחל לבור מתחת לגדר, עבר אל צדו השני ופתח בריצה פראית. לא חלפה חצי דקה עד שהשומרים עלו עליו. הם ירו לכוונו, אך המרחק היה גדול מדי והוא ניצל מכדורי הרובים. אך השומרים לא הרימו ידיים. בדיוק למקרה כזה יש להם את 'הנשק הסודי' שלהם - כלבים. לרשותם עמדו כלבי ענק מאלפים ומאמנים.

השומרים שחררו את הכלבים והם שטעו לכיוונו של היהודי המסכן שנמלט על נפשו. רבי מנדל השקיף בחדרה מרחוק. הוא ראה את הכלבים שועטים קדימה, עוד כמה שניות הם יגיעו אל היהודי ואז ישעו אותו לגזרים. אין לו סיכוי לשרוד. אך ראה זה פלא: הכלבים נעצרו מטרים ספורים לפני היהודי ואז החלו לרחרח את האדמה, מה קרה? מתברר שהיהודי צפה את התרחיש הזה ונערך אליו מבעוד מועד. בשבוע האחרון שלפני הבריחה הוא לא אכל את מנת הבשר שהובאו לו, אלא אגר אותם בחדרו. כשיצא למשימת הבריחה, הכניס את נתחי הבשר לתוך כיסיו.

כשהראה את הכלבים מתקרבים אליו, שלף את נתחי הבשר מכיסיו ופיזר אותם על הארץ. הכלבים הריחו את ריח הבשר והם לא עמדו בפיתוי... במקום להתנפל על האיש, הם התנפלו על הבשר... וביתניים, בעוד הם שקועים באכילת הבשר בתאבון רב, האיש המשיך במנוסתו, עד שהגיע למקום מחבוא. וכל אותה עת רבי מנדל צופה על כל הנעשה. הוא ראה כיצד מפקד המחנה בסיביר רותח מועם על הכלבים: "אנחנו אילפנו אותם בדיוק למשימה הזאת, ובגלל חתיכת בשר סרוח הם נטשו את המשימה". המפקד המתין לכלבים שישבו לתוך המחנה, ואז כיוון אליהם את הרובה וירה בהם למות.

רבי מנדל אסף את האסירים וספר להם על המקרה, ולבסוף אמר: "עלינו ללמד מכך מוסר השכל גדול. הקדוש ברוך הוא השקיע בכל אחד ואחד מאתנו, נתן לנו שתי עיניים, שתי אוזניים, שתי ידיים, שתי רגלים, שכל, בית, אישה, ילדים, הכל. ועל מה אדם מבזבז את חייו? על חתיכת בשר סרוח. הוא נתן בנו כחות, שנדע להתגבר על היצר. ואנחנו מבזבזים את הכוחות שיש בנו בשביל איזו חתיכת בשר סרוח? במקום לבצע את משימתנו, עובדים עברה שכולה הבל ורעות רוח? האמנם מוכנים אנו לאבד את נשמתנו כדי להנות הנאה של רגע, שנעלמה כלעומת שבאה?". אתה רוצה ולא מצליח? תתחיל במשהו. אם לא תתחיל – תשאר על מקומך ולא תהיה לך אחרית ותקווה. אבל אם תתחיל – סופך שתצליח! (רבי גואל אלקריף שליט"א – שש באמרתך').

אתם נצבים היום (כט,ט)

פרשיות נצבים וילך האזינו, נקראים בדרך כלל סמוך לראש השנה ובין ראש השנה ליום כיפור וסוכות, והגמ' בראש השנה (ט"ז) אומרת, צדיקים נחתמים לאלתר לחיים, בינוניים תלויים ועומדים עד יום הכיפורים, רשעים לאלתר למיתה.

רבי משה וולפסון זצ"ל בספרו בספר "אמונת עיתך" כותב, מצאנו דבר פלא, פרשת נצבים יש בה ארבעים פסוקים, פרשת וילך שלושים פסוקים ופרשת האזינו חמישים ושנים פסוקים. פרשת וילך שלושים פסוקים, כנגד שלושים יום של חודש אלול שבו הצדיקים ממהרים לחזור בתשובה.

פרשת נצבים ארבעים פסוקים, כנגד הבינוניים שעדיין תלויים ועומדים עד יום הכיפורים, שהוא יום הארבעים מחודש אלול. פרשת האזינו חמישים ושנים פסוקים, כנגד הרשעים שנזכרים לשוב בהושענא רבה, יום החמישים ואחד, שהוא יום מסירת הפתקים, ואם זוכה האדם לשוב בתשובה, מגיע ליום החמישים ושנים שהוא שמיני עצרת זוכה ל"זאת הברכה" (מדשן ביתך).

כְּדִלִים וְכִרְשִׁים דְּפָקְנוּ דְּלִתִּיךְ, דְּלִתִּיךְ דְּפָקְנוּ רַחוּם וְחֲנוּן (מתוך 'סליחות')

פעם כיבד ה"חפץ חיים" זי"ע את ראש הישיבה של ראדין, הגאון רבי נפתלי ערופ זצ"ל, לומר דברי התעוררות לפני הסליחות. נעמד ר' נפתלי ליד ארון הקודש, ופתח בדבריו: רבותי, בפסוקים הפותחים את הסליחות אנו אומרים: "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, דלתיך דפקנו רחום וחנון". אין בידינו מעשים וזכויות, רק חובות ועוונות רח"ל, לכן אנחנו באים אל הקב"ה כעניים בפתח.

עני המחזור על הפתחים, מתחנן על נפשו שבעל הבית יואיל בטובו לפתוח לו את הדלת, ירחם ויחוס עליו ויזרוק לו איזו מטבע. כשהוא דופק על הדלת, הוא עושה זאת בהכנעה ובשפלות. כך אנו באים לפני הקב"ה לפני יום הדין – "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך". ומיד אנו מוסיפים ואומרים: "דלתיך דפקנו רחום וחנון". יש להבין, מה ההוספה הזו? הלוא כבר דפקנו פעם אחת, וכבר סיפרנו על כך – "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך".

למה צריך להוסיף ולספר על כך עוד פעם – "דלתיך דפקנו"? די היה לכתוב: 'כדלים ורשים דפקנו דלתיך רחום וחנון'. אלא – אמר ר' נפתלי – כך יש לבאר את העניין: "כִּי לֹא יִחַדֵּל אֲבִיּוֹן מִקְרֵב הָאָרֶץ" (דברים טו) אין מה לעשות, זו גזרה משמים שיהיו בעולם עשירים ועניים.

נתאר לעצמנו אדם עני מרוד, מובטל, אין לו הכנסות. וההוצאות? בלי עין הרע... אין לו ממה להתחיל את החודש. יש לו את הבסיס. הביטוח הלאומי נותן לו קצבה של אלפיים שקלים. אבל, כמובן, זה לא מתחיל להספיק לצורכי הקיום. ברוך ה', יש לו משפחה גדולה, וגם ההוצאות גדולות. הוא גר בשכירות, ואלפיים השקלים אינם מכסים אפילו את השכירות. ומה עם לחם וחלב? ומה עם שכר לימוד לילדים, ומה עם כל המסים והארנונות?... מה עושים? אין ברירה. בשביל מה ה' ברא כף יד?... והרי כל הפושט יד – נותנים לו...

הוא סומך על רחמנותם של הבריות, ויש לו על מה לסמוך – הלוא הרחמנות היא אחד מסימניה של אותה אומה. אולם לעני 'שלנו' הייתה בעיה. מכירים אותו בעירו. הוא אדם מכובד, בעל בעמיו. לא נעים לו להסתובב ב'איצקוביץ' עם יד פשוטה ולחלק ברכות... כל מתפלל שני מכיר אותו, לא נעים... מה עושים?

מצא עצה: במקום להסתובב ב'איצקוביץ', יכתת רגליו לשולי העיר, שם לא מכירים אותו. ידפוק בבתייהם של התושבים המתגוררים שם. הראשון ייתן לו שקל, השני שניים, אולי אצל מישהו תתעורר מידת הרחמים ויזיל לתת לו חמישה שקלים ואולי גם עשרה שקלים, מי יודע? נכון, זו עבודה קשה יותר, במקום לעבוד בתוך מתחם בית כנסת, הוא נאלץ לכתת רגליים מבית לבית, לעבור מדירה לדירה, לעלות מקומה לקומה. ועוד לא דיברנו על משך זמן ההמתנה עד שפותחים לו, אם בכלל. גם היבול דל יותר.

מה שהוא עושה ביום אחד בשטיבלאך, שם הוא יזדקק ליומיים-שלושה. אבל אין ברירה. זה הרע במיעוטו. שם הוא לא צריך להתבזות בפני שכנים ומכרים. כסף אין לו, מה שנשאר לו זה קצת כבוד, ועליו לפחות הוא מנסה לשמור... עובר מבית לבית, מדירה לדירה. דופק בשקט, בעדינות. אנשים פותחים את הדלת, נותנים שקל פה, שקל שם. יש גם בתים רבים שהדלת מתעקשת להישאר נעולה.

הוא עומד מול הדלת הסגורה במשך כמה שניות, וכשמבין שהיא לא עתידה להיפתח בזמן הקרוב, הוא פוסע לאחוריו ועושה את דרכו לדלת הבאה. לאחר שהשלים את הסבב אצל כל הדיירים באזור, הוא כבר לא יכול לחזור פעם נוספת על אותו מסלול בתקופה הקרובה. הרי כולם כבר מזהים אותו. גם זוכרים היטב שכבר נתנו לו, למה ייתנו שוב?... אין ברירה. בחודש הבא הוא הולך לאזור אחר, אף הוא בשולי העיר. וכשמיצה את האזור ההוא – ממשיך הלאה, לאזור חדש שכף רגלו עדיין לא דרכה שם, ובעיקר – שכף ידו לא נפשטה שם...

אומר ר' נפתלי: לעומת העני הזה, יש עני אחר שמצבו גרוע הרבה יותר. אין מה להשוות. לעני הראשון לפחות יש בסיס. הוא לא מתחיל מאפס. אלפיים שקל מהביטוח הלאומי זה גם משהו. לעני השני גם את זה אין. הוא מתחיל מאפס, בעצם ממנינוס. אין לו כלום. הבגד המרופט היחיד שהיה לו – בא כלב וקרע לו אותו. העני השני הלך בעקבות הראשון והחל ב'מסע ההתרמות' הפרטי שלו.

איך נשמעות הדפיקות שלו על דלתות הבתים? בשקט, בעדינות? מה פתאום! אין לו נימוסים ואין לו סבלנות. הוא מכה בעוצמה על הדלת, מתחנן על נפשו שיושיעו אותו. אין לו כלום! לא בגד, לא לחם, לא מים, כלום, ממש כלום!

אומר ר' נפתלי: אדם מגיע לראש השנה. הוא בטוח ש'יש לו' – יש לו חיים, יש לו משפחה, יש לו פרנסה. ברוך ה', חסדי שמים. אדם חושב לעצמו: יש לי חיים. עובדה, אני חי. אם אני חי כבר חמישים שנה, אין סיבה שזה לא יימשך הלאה... יש לי אישה וילדים, ברוך ה'. גידלתי משפחה יפה, בחסדי שמים, ולמה זה לא ימשך הלאה? ברוך ה' גם הפרנסה סבירה. אני לא עשיר, רחוק מזה, אבל ברוך ה' אני לא רעב ללחם. אסור להתלונן. אם כן, על מה הוא בא לבקש כעת, בראש השנה? הוא מבקש 'הטבות', 'השלמת הכנסה'...

הוא פונה לשמים: "ריבוננו של עולם, כבר אמרתי שהפרנסה סבירה, אין טענות. אבל ממש לא יזיק אם השנה ההכנסות שלי תגדלנה בכמה אלפים. אתה יודע, יוקר המחיה גדל, ההוצאות גדלו, הצרכים התרבו... ברוך ה' יש לי דירה משלי, שלושה חדרים. בכלל לא רע. אני מכיר רבים שנאלצים לנדוד מדירה שכורה אחת לדירה שכורה אחרת. אבל בכל זאת, אתה יודע, שלושה חדרים זה משהו בסיסי..."

אף פעם לא מזיק לעבור לדירה גדולה ומרווחת יותר, שנוכל לגדל את ילדינו ברווח. ריבוננו של עולם, רק רגע, עוד לא הזכרתי את עניין הרכב. כן, הרכב שלי משרת אותי בנאמנות כבר עשר שנים, אבל זה בדיוק העניין – כבר עשר שנים לא החלפתי רכב... באמת לא יזיק לי להחליף אותו לרכב חדיש יותר.

אין לי דרישות בשמים, אני לא מחפש את הדגם האחרון, ממש לא, אבל בכל זאת, הרכבים החדשים נוחים יותר וגם חסכוניים יותר... וחוץ מזה, עדיף שזה יהיה רכב גדול, שאוכל להכניס בו את כל המשפחה".

אומר ר' נפתלי: אדם שמגיע לראש השנה ומבקש 'הטבה', 'השלמת הכנסה', 'שיפור דיור' – הרי זה "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך". הוא דופק בשקט, מבקש קצת עזרה. והוא מקבל שקל פה, שני שקלים שם. אבל אדם שיודע שבראש השנה הוא מתחיל מאפס – זה משהו אחר לגמרי.

וזו האמת: בראש השנה נידונים מחדש על הכול – על החיים, על הבריאות, על הפרנסה. על הכול! מה שהיה עד עכשיו לא ממשיך הלאה באופן טבעי. דנים אותו מנקודת האפס. ואם הוא בא אל יום הדין עם מטען עוונות – בעצם הוא לא בנקודת האפס, הוא במינוס רציני.

אדם מגיע לראש השנה, כל מה שיש לו – כאילו לא קיים. אין לו חיים, אין לו בריאות, אין לו משפחה, אין לו פרנסה. אין לו כלום! על הכול דנים מחדש. העובדה שהוא חי עד עתה, אינה אומרת שהוא יחיה גם בשנה הבאה. העובדה שיש לו פרנסה, ויש לו הכנסה שוטפת ותוכניות חיסכון בבנק – אין זה אומר שהמצב הזה יימשך כך גם בשנה הבאה. הכול מתחיל מחדש!

אדם שאין לו כלום, אפילו בגד לגופו אין לו – כשהוא מתייצב בפתח ביתו של הגביר, איך הוא דופק על הדלת? – "דלתיך דפקנו רחום וחנון". ליבו שבור וכנוע, הוא זועק במר ליבו: "הושיעני, באו מים עד נפש! אין לי כלום! הצילו!" כשאדם מתחנן על נפשו כפשוטו, אין מקום לגינונים – "תחנונים ידבר רש". הוא זועק בזעקות שבר, הוא פורץ בבכי מר. אין לי למי לפנות, אתה המפלט היחיד שלי!

אנחנו לא מבקשים 'הטבות' מבורא עולם, אנחנו מתחננים על עצם החיים שלנו! "כל שנה שרשה בתחילתה – מתעשרת בסופה" (ראש השנה טז ע"ב) כל שנה שאנו באים אליה מתוך הרגשה והכרה שאנו דלים ורשים ממש, חסרי כול – היא מתעשרת בסופה, מובטחים אנו שבורא עולם יחוס עלינו, ישמע קול תחנונינו, וישפיע עלינו מטובו הגדול. ('דורש טוב' אלול)

